

სახორცილო გაზეთი

გაზეთის ფასი:

გაზეთის თვილი	3 მ.
გაზეთის 4 მ.	2 მ.
გაზეთის 3 მ.	1 მ.

მან თანამშრომელი
მეკუპე-წელიწადი
 გამადის თვეში თანჯერ

ხელის მოწერაში იქნება:
 თვლიან ახსნათელი გაზეთის რედაქციის
 განტანაში, გ. წყნეთის და ახს. (დუბლიანი
 სტამბაში, ხნის ქუჩაზე, ბუხთაგის სასტუმროში
 თვლიანის გარეშე მცნარეუბათვის ადრესა
**Въ Тифлиса, въ контору редакцїи СЕЛЪ-
 СКОЙ ГАЗЕТЫ: при типографїи Г. Це-
 ретели и н°. (Дубелера).**

№ 6 ოთხშაბათი 30 მარტი, 1873 წ.

შინაარსი

ახსნა ხანაგა დეპუტების. — სოფლის ხანაგა
 ბანკები. სამეცნიერო ნაწილი: — გეგა. —
 მემკურნეო ნაწილი: ფურცლების მოკლე საფე-
 სულები. სექციო ნაწილი: დაწერის მომსახურე,
 მემკურნეო ხმის წესი. — შუაგის წამლები და
 სანა. საქართველო: — კორპორაციონის და
 მემკურნეო. კერძობითი განცხადებანი.

სხვა სანაგა დეპუტების *

მუხლი მექამე ვ. საბანკო ამხანაგო-
 ბანი მონაწილე, როგორც ვთქვით, სიფთხი-
 ლით უნდა მიიღონ; ესაა აქ უნდა ვთქვათ,
 უნდა იყოს ახალი მონაწილის მემკურნეო
 რადგანაც სამხანაგო საქმეა ეს ბანკის
 საქმე, რასაკერძოდაც, ყველა მონაწილე უნდა
 იქნას ახალი ამხანაგის ამორჩევაში და
 მიღებაში; ამისთვის ახალი ამხანაგის მიღების-
 უფის ყველა ამხანაგები უნდა შეიყარონ
 ერთად, საყოველთაო, საზოგადო კრება უნდა
 მოახდინონ და ისე არჩიონ და მიიღონ ამხა-
 ნაგე. ეს მიღების უფლება სხვას არ უნდა
 მიეცენ ამხანაგებმა, ამიტომ რომ ბოლოს,
 მემკურნეო და ასარეც-დასარეც საქმე არ გა-
 რთიდეს. საბანკო ამხანაგობა რომ რამდენ-
 ძე კაცს მიანდოს, ვინ იცის ის კაცები რო

გარის ამორჩევენ. ზოგჯერ იქნება უარიც
 უთხრან ამხანაგობაში შემოსულის მსურველსა
 და ზოგჯერ იქნება მიმხრობით ისეთიც მიი-
 ლან, რომ ამხანაგობისათვის საკეთილო არ
 გამოადგეს.

მმართველობის დებულებაში მოხსენებუ-
 ლია, რომ საყოველთაო კრებას, თუ უნდა,
 ნება აქვს, ამხანაგის მიღება რამდენსამე კაცს
 მიანდოს (რჩევა ჰქვიათ ამ კაცების კრე-
 ბას).

ეს გარემოება რუსეთის ვის კარგი იქნება,
 ამიტომ რომ იქაური სოფლები ერთმანერთს
 ძალიან დაშორებულია და საყოველთაო ამხა-
 ნაგების კრება ხშირად ვერ მოხერხდება. ჩვენ-
 ში რადგანაც სოფლები ახლოს არის და ამას
 გარდა ჩვენთვის რადგანაც უფრო ახალი საქ-
 მეა, ამისთვის უუქველად საჭიროა, რომ მიე-
 ლი ამხანაგობა შეიყაროს და ისე ამორჩიოს,
 ვისაც ამხანაგობაში შემოსულა. უნდა.

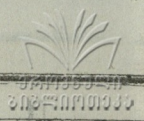
მუხლი მექამე ვ. ვისაც საბანკო
 ამხანაგობა არ ამორჩიეს, იმას შეუძლია ხელ-
 მყოფრთა სთხოვოს ამხანაგობას, რომ მიი-
 ლონ. მარტო ერთი გარემოება, რომ დაუ-
 შალოს მსურველს ამხანაგობაში შესვლა: ეს
 ის გარემოება, თუ მსურველი ამხანაგობაში
 ყოფილა და გამოსულა. მსურველის გამო-
 სვლა სამ გვაირი იქნება ყოფილიყო, ან თა-
 ვისის სურვილით გამოსულა, ან თავისი სამ-
 ხანაგო წლის ფული არ შეიტანა, ან საქუ-

თარი თავისი გადასახალი, ან სხვისთვის თავდე-
 ბობის ელი არ გადაუხდია. სხვა მიზეზი არა-
 ფერი არ უნდა იყოს ამხანაგობისაგან გამო-
 სვლისა და ანუ დათხოვნი. სხვა მიზეზი
 არა უნდა იყოს, ამიტომ რომ სხვა, მიზეზებს
 აღმაინი ვერ გამოარკვევს და ამიტომ ზეგის
 ლაპარაკს ასტეხს ხალხშია, ვისაც რა მოსწონს
 იმას იტყვის და ვისაც საფერო აქვს იმის მო-
 საწონს იტყვის, თითონ ამისთანა საქმეზე ლა-
 პარაკი, რომ ვინ დაარღვია დებულებათა და
 ამხანაგობაში ვინ ცუდით მოიქცა, მუდამ
 ჩხუბსა და დავას გამოართავს. ამისათვის შე-
 მოხსენებულები სამი მიზეზი უნდა იყოს ამხა-
 ნაგის გასვლისა და დათხოვნისა. რა კი გას-
 ვლისა და დათხოვნის გარემოება ვთქვით,
 ხელმეორეთ შემოსულის პირობაც უნდა მო-
 ვისწოდოთ. ეს ამიტომ არის საჭირო, რომ,
 პირველად, ხშირად ამხანაგების გასვლა არ
 მოხდებოდეს და, მეორეთაც, რომ ყველა ამხა-
 ნაგა თავისი ვალდებულება წამდგომით
 ასრულოს. ეს ორივე საქმე იმ დონის-ძიებით
 ასრულდება, რომ ვინც დაინიშნოს, რომ ამ-
 დენის და ამდენის ხნის გასვლამდინ გასუ-
 ლის ამხანაგის ხელმეორეთ მიღება არ შეი-
 ძლებოდეს.

რასაკერძოდაც, რომ უნდა გავჩიროს ამხა-
 ნაგობამ, ვინ გავიდა თავისის სურვილით და
 ვინ დათხოვეს თავისი ვალდებულების აუსრუ-
 ლებლობისათვის. ვალდებულობის აუსრუ-

* თავი ნახე მირკველი ნომრებიდან.

გ. მარტის ს. ს. ს. ს. ს.
 საბეჭდო სახლი
 ტიფლისი

ლებლობაც უნდა გაიჩინეს, ამხანაგი თავისი ჯერის წილის შეუტანელობისთვის დაუთხოვნიათ, თუ თავისის საკუთარის ვალის ანუ სხვისთვის თავდებობის ვალისათვის დაუთხოვნიათ; ესეები უნდა გაიჩინონ ხელმეორეთ აიღების დროსა.

ვინც თავისის სურვილით გავიდა ამხანაგობიდან, იმისათვის ერთი წელიწადი შეიძლება დაიდგას ვადათა, რომ არ შეიყვამონ ამხანაგობაში. ეს ამიტომ არის საჭირო რომ მაღმალ გასელო არ შეიძლოს ამხანაგებმა. მაღმალ გასელო ამხანაგებისა ძალიან აწენეს ბანკის საქმეს იმიეთი, რომ ბანკის საქმის ცოდნას კარგათ ვერ გაიგებს ამხანაგი, დღეს ერთი შემოვა ხელ მეთრე და ამით თავსა და ბოლოს ველარ გაიჩვენეს, საქმე აირევი-დიჩევა, ამისაგან ერთმანერთში სამდღურაობა მოხდება და თითოობით კი არა, სულ ათათობით გამოვლენ. ამიტომ საჭიროა, რომ თითოეული ამხანაგი დარჩეს დიდხანს ამხანაგობაში და არა თუ ორიოდ-სამი დღე წელიწადი. ამისათვის საბანკო ამხანაგობამ გასულს ამხანაგს ხელმეორეთ შესვლა უნდა დაუფიანოს, რომ დაფასოს ბანკის სარგებლობა. ერთი წელიწადი ვადა საქმეა ახალად მიღებისათვის იმისთანა ამხანაგისა, რომელიც თავისის სურვილით გასულია.

ვინც კი ვალდებულობის აუსრულობისათვის დაუთხოვნიათ იმათის მიღებისათვის უფრო დიდი ვადა უნდა, ორი ან სამი წელიწადი ფგონებთ საქმეო იყოს. აქაც კი უნდა გაიჩინეს ვისაც თავისი წილის ფული არ შეუტანია და ამისთვის დაუთხოვნიათ, ეს იმ ამხანაგს მაინც არა ჰვავს, ვინც ვალა აიღოს და ვერ გადაიხადა; ამიტომ რომ წილის შეუტანელობით ამხანაგობის ბანკს მაინც ზიანი არ მოუვა და ვალის გადაუხდელობით; რასაკვირველია, ზიანია. ამისათვის ვინც წილის შეუტანელობისათვის დაუთხოვნიათ, იმის მიღება შეიძლება ერთის წილისა და ნახევრის შემდეგ.

დარჩენილები კი, ვისაც ან საკუთარი ვალი ან შეუტანია, ან სხვის ვალის თავდები ყო-

ფილა და თავდებობა არ აუსრულებია, იმათ ხელმეორეთ მიღება ორ-სამ წელიწადზე ადრე არა სჯობს.

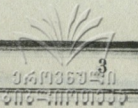
ზეტრე უმეგაშვიდი.
(შემდეგი აწესა).

სოფლის საემხნაგო ბანკში

ჩვენს ოჯახობას და მიწის მუშაობას ძალიან გაჭირება ადგას იმითი, რომ ოჯახისა და მიწის მეპატრონეებს ფული არა აქვთ და როცა სჭირდებათ, მაშინ ვერ შოულობენ. აღებმიცემა და მოხელობა ჩვენს გლეხებს არას არავით იმიტომ, რომ სამოხელო მასალა რომ აიღონ, მერე რასაც გადაკეთებენ, იმით უნდა იხადონ ვალი ნისიათ ნაყიდ მასალაში და ამის გამო თავისივე ნაკეთები ქონელი ისე ძვირათ უჯდებათ, რომ მოხელობა და აღებმიცემა ახლა ვერც კი დაუწყიათ. რადგან გლეხებს ფული არა აქვთ, რომ თავის დროზე სახელმწიფო გადასახადი შეიტანონ ხოლმე, ამისთვის ისინი ვერ იციან და თავის ჭირნახულს, ორი მანეთის საღირაოს, ხშირად ორ აბაზათ ჰყიდიან. აი, ამ მიზეზით მრავალი იმათგანი მიდის ფულის მეპატრონისთან და ურიგდება სამუშაოთ სულ იაფად, ოღონდ კი ბეთ რამდენიმე მანეთი მიიღოს ამ თავით. აგლესს რომ შეძლებოდა სადმე ფულის შოვნა, ის მოუტლიდა კარგს მახანდას, როცა პურს კარგი ფასი დაედებოდა, არ შეურიგდებოდა მეპატრონეს ისე იაფად, როგორც მაშინ, როცა იმის ფული ძალიან სჭირია, და თავის დროზე ჭირნახულის გასყიდვით, ან კარგ ფასთ შერიგებულ მუშაობით, არამც თუ ვადა იხდიდა ნასესხებ ფულის სარგებელს, თვითონაც კარგი მოგება დარჩებოდა. ვერც იმას ვიტყვით, რომ გლეხი გაჭირვებაზე ფულს ვერ შოულობდეს, ვაჭრები და ზოგიერთი ფულიანი კაცები სოფელში ასესხებდნ ხოლმე იმას, მაგრამ ისეთ პირობებს დაუდებენ, რომ შეელის მაგიერად ხშირად სრულებით

ლუბას იმის ოჯახობას. რუსეთში ბევრგან სამაზრო და სათემო ხაზინები შეგროვებული, მაგრამ ისინი დიდი ხანია, დაცალიერებული არიან, ფული სულ ერთიანთ გაუცრით სარგებელზე და ახლა იქიდან ველარაინ სესხულობს. სათემო ფული კიდევ რომ იყოს, იმის სასესხებლათ მამახანლის ცოტა რომ პირზე უნდა მოსცხო, თემი უნდა დაპატიყო, მწერალსაც რამე უნდა მოსცე, ასე რომ ცოტა სარგებლითაც რომ აიღო, ეს ფული მაინც ბევრათ ჯდება.

ამისთანა გაჭირებისაგან რომ გლეხი და იმისი სახლკარი დაიხსნან, ახლა მოიგონეს ამხანაგობით ფულის შეგროვება, რომ იქიდან ყოველს გაჭირებულს გლეხს ცოტა სარგებელით და უფროათ მიეცეს სესხი. ამისთანა ხაზინებს ენახიან სოფლის სამაზნაგო ბანკებს. ამ სამაზნაგო ბანკებში, სესხის მიცემის გარდა, ვისაც თითო-ორიო კაპეკი მოუჭროვებია, იმასაც მიიღებენ შესანახავთ და ამ შესანახავ ფულშიაც სარგებელს აძლევენ ფულის მეპატრონეს, გლეხსაც სესხების გარდა, თითო ოროლო კაპეკით მოპოვებული ფულის შესანახავ უნდა შევიღისთვის. და ვინაც მოამკვლისთვის ზრუნავს, ის უტყველად კიდევ უნდა ინახავდეს. უსარგებლოთ ამ მოგროვებული ფულის შინ შესახვა რას არავია და სამიშოაც არის, რომ არაინ მოპაროს. ამისთვის ზოგიერთი გლეხი ჰყრიდა ქოთანში ფულებს და ჩაფლავდა სადმე მიწაში. მართალია, იქნება ვერაინის მიეგნო აქ ფული, მაგრამ იმის პატრონსაც არაფრათ არ არგოდა, გინდ ყოფილიყო გინდ არა, სულ ერთი იყო იმისთვის და თუ იმის პატრონი უტებათ მოკვებოდა და ვერ მიაწერებდა იმის თქმასაც, სად ქონდა ფულები ჩამარხული, მაშინ ფული საშეოში შეილოთაც დაკარგული იყო. სოფელში რომ სამაზნაგო თავნი მოგროვდეს, ყოველს კაცს შეუძლიან იქ შეიტანოს, მისცეს შესანახავთ თავისი მონაგარი, რაც უნდა ბევრი იყოს ან ცოტა: ორ-შაბრობით, მანეთობით ან მეტიც, და ამხანაგობა ამაში აძლევს სარ-

გებელს ისე, თითქოს იმათგან ეს ფულს სესხნას. ამისთანა შესანახ ფულისათვის საამხანაგო ბანკიდან ეძლევა ფულის მებატონის წიგნი, რომელშიაც სწერია, მებატონის გარდა იმ წიგნით ფული სხვას არავის მიეცეს. ამ სახით, ვისაც მიუცია თავის მონაგარი ფული საამხანაგო ბანკში, ის იღებს სარგებელს, რომელიც შეუძლია უზრუნველად ხარჯოს, ან იქვე ხაზინაში თავის ფულსავე მიუმატოს და ამასთანავე დაიმედებულიც არის, რომ იმის ფულს ვერც არავინ მოიპარავს და არც დაიკარგება. მაგალითად, გლეხმა რომ ხუთი მანეთი გადინარჩუნოს და შინ შეინახოს ერთი წლის განმავლობაში, მაინც ხუთი მანეთი ექნება, მეტი არა, და საამხანაგო ხაზინაში რომ მისცეს შესანახად, წლის გასულს ამ ხუთს მანეთს გარდა ხუთი შაური კადეც სხვა მიემატება. მამ საამხანაგო ბანკის შედგენა იმისთვისაც საქირაა, ვისაც ფული სჭირდება სასესხებელათ და ვისაც ფული მოუფროვებია და უნდა სადმე საიმედო ალვას მისცეს სასარგებლოათ.

როგორ უნდა გაიმართოს ამისთანა საამხანაგო ბანკი?

სულ ადვილია იმისი გამართვა. რამდენიმე კაცი, კარგი მეზობლები შეგროვდებიან ერთათ, პირს მისცემენ ერთმანეთს, ფული გამოიღონ და თუ ვინციაბა ამ ფულის სარგებლობაში იზარალონ, ყველამ ზღოს, ან თუ ერთი ვინმე იმათგანში გაუცუდდეს, სხვებმა იკისროს იმის ზარალი; ასე რომ თითოეული იყოს ყველას მოპასუხე და ყველა თითოეულისა. ამ სახით ზურგი ზურგზე მოხმული ამხანაგობა ხდება საამხანაგო ბანკის დედა-ბოძათ. ამგვარად ერთად შეკრული და შემტკიცებული ამხანაგობა ადვილად მოულობს ფულს სასესხებელათ; ვერც არავინ დაუჭერს, რადგან ვინც ერთ კაცს არ ეწოდება, ის ოცსა და ორმოც კაცს, ერთი მეორის მოპასუხეს არაოდეს არ დაუჭერს სასესხებელს ფულსა. ამ სახით, როცა ერთი სოფლის გლეხები პატიოსანი ყოფაქცევით,

შეკრენ პირს, შეადგენენ გამოვებით საერთო ფულს ანუ თავნეს, თითოეულს შეაქვს იმდენი, რამდენსაც სხვა აძლევს და ამ შეგროვილ ფულადან აძლევენ სესხს. მაგრამ ჩვენ ეთქვით, რომ საამხანაგო ბანკი ღარიბ და ზღმომაკლე კაცებისაგან კეთდება, მამ იმათგან მოგროვებული ფული ბევრი არა იქნება. რა პირველში და სარგებლობას მაგდენს არას მისცემს, ამისთვის, თავის ფულს გარდა, ამხანაგობა სესხულობს ან კერძო პირისაგან, ან ქალაქის ბანკისაგან, ან ხაზინისაგან საქირა ფულსა და იწყებს იმით მოქმედებას. რადგან ყოველ სესხში ამხანაგობა საერთოდ აძლევს პასუხს მთელი თავისი ყოფა-ცხოვრებით და ქონებით, ამისთვის ამხანაგათ იმისთანა კაცები უნდა მიიღონ, რომელთაც მთელი ამხანაგობა იცნობს, და ყველა კისრულობს იმის ვალს. ამისთვის ყოველს მსურველს ამხანაგათ გაუხდლო, არ შეუძლია ამხანაგათ იყოს, თუ საამხანაგო ბანკის ამხანაგები არ ამოირჩევენ. ახალის ამხანაგის მისაღებათ ყველა ამხანაგები, ანუ წევრები კენჭს ყრიან და ყოველგან ძალიან ფთხილათ არიან ამხანაგის, ანუ წევრის ამორჩევაზე. ზოგჯერ ორმოცდაათს კაცში, რომელთაც ჰსურთ ამხანაგობა ანუ წევრობა, მხოლოდ ათს თუ ამოირჩევენ მეტს არა. ლოთი და ზარმაცი კაცი მის ღღეში ვერ გახდება ამხანაგობის წევრათ. ისინი ჯერ უნდა გასწორდნენ, მოქცენ, დაუმტკიცონ ამხანაგობას თავისი კეთილი ზნეობა და პატიოსნება, მერე კი მიიღებენ. როგორც კი მიიღებენ ახალ ამხანაგს, იმან მაშინვე მონაწილეობა უნდა მიიღოს საერთოთ თავისი შედგენაში, უნდა შეიტანოს თავისი წილი ხაზინაში. ამ წილს ეტყვიან საამხანაგო, ან საწევრო წილს, თუ წევრს იმდენი ფული არა აქვს, შეუძლიან ცოტ-ცოტათ შეიტანოს. მომეტებულ ნაწილს ამხანაგობაში საწევრო წილათ არის დანიშნული ხუთი თუმანი და ამ ფულის შესაღვენათ გლეხმა სამი შაური უნდა იხალოს თევში, ან ოთხ თევში სამი აბაში; ამისთანა ცოტა გადასახადი რომ ამ გადაიხალოს, ისე-

თი გლეხი როგორ იქნება. მართლაც რომ ვინმე ამ ცოტა გადასახადშიაც უპირა გამოჩნდეს, ის როგორღა უნდა იყოს შესარევი ამხანაგობაში! რა იმედი უნდა ჰქონდეს ვერ მოაგროვოს? ამისთანა ცოტა გადასახადი ყველასთვის ადვილი შემოსატანია და თუ გამოჩნდა ისეთი, რომ ესეც ვეღარ შამოიტანა, ის გამოირჩეება ამხანაგობისაგან, როგორც უიმედო და უთავებოლო კაცი და შესაძლებელია, რომ ხელ-ახლათ მიიღონ ერთი წლის ან ორი წლის შემდეგ. საწევრო წილი ყოველი ამხანაგის, ან წევრის საკუთრება და თუ გამოვიდა, სრულად დაუმტკიცდება. სიკვდილის შემდეგ წევრს შეუძლიან, ვისაც უნდა, იმას უანდერძოს. ყოველს წევრს, როცა უნდა, მაშინ გამოევა ამხანაგობისაგან; გამოსვლის დროს ის მიიღებს თავის საწევრო წილს და სარგებელს, რამოდენიც თავის საწევრო წილში ერგება. მაგრამ საწევრო წილი ერთს წელიწადზე ადრე არ მიეცემა ამხანაგს იმის შემდეგ, რაც გამოასულა. ამხანაგს, ან წევრს ნება აქვს უფირაოთ მიიღოს იმის წილის ერთ ნახევრის ოდენი ფული და თუ მეტი უნდა, მაშინ თავედები უნდა იშოვნოს. ამ შემთხვევაში იმას შეუძლიან სამი თავის წილის ოდენიც გამოიტანოს სესხათ.

(გაგრძელება იქნება).

სამეცნიერო ნაწილი

გამეღ

აქამდის მეცნიერებს ვერაუხსნიათ, თუ არცელიტებს მოახდენს ხოლმე გველის გესლი სისხლში, რომ ის აღარ ვარგა ცხოველის სიმრთელისათვის და ცხოველი ან კედება იმისაგან ან არა და ღიღს აუათმყოფობას გამოივლის. ამას გარდა ბევრია ისეთი ცხოველი, რომ გველის გესლი იმათ სისხლზე არ მოქმედებს; მაგალითად, მომეტებული ნაწილი იმცხოველებისა, რომელთაც ცივი სისხლი უღდათ ტანში მაყავი ეარო, თუ თევზი,

მლოკვი და სხვა. მაგრამ ამათში თვითონ გვე
 ლები და ზელოები კი კვდებიან გველის გეს-
 ლითა, თუმცა ისინი ცნე სისხლიანები არიან,
 ამბობენ, რომელთაც თბილი სისხლი აქვთ,
 იმათზე გველის სისხლი მომაკვლინებელით
 მოქმედებს. მაგრამ არის ისეთი თბილ სის-
 ხლიანი ცხოველი, როგორც მაგალითად ბუძ-
 გვი, ან თხუნველა (მულუ), რომელთაზედაც
 გველის გესლი არ მოქმედებს და რაც უნდა
 ბევრი უკინოა გველმა, რომელსაც ბუძგი
 არ გაუცდის, თუ შეხვდა, მაშინვე შესჭამს,
 თვითონ ბუძგზე კი არ მოქმედებს. ამბობენ,
 გველის გესლი ერთბაშით სცელის სისხლის
 თვისებას. იმის შემდეგ სისხლი აღარ დაი-
 კეთება, გაწყალდება და სხვა. გველის ნაკ-
 ბენი სწორით ნეშის ნაჩვეუტსა ჰვავს. ცო-
 ტათ ვეფუტება, ზოგჯერ ამბობენ, რომელიც
 ძალიან შხამიანი გველია, იმის ნაკბენისაგან
 იმ ალაგებზე საცა ნაკბენია ისე დასივდება,
 რომ ზნე უნდება. ამას გარდა გველის ნაკ-
 ბენის შემდეგ ცხოველსა და კაცს უნდება
 ტანში საშინელი ცივება, ისე რომ ზოგჯერ
 გულიც წაუფა და ცონება ეკარება. ყველა
 ზნე უფრო ხშირით გველი ღორებსა ჰკბენს,
 მაგრამ რადგან იმათ ხქელი ტყუი აქვთ და
 ხქელი ქონა აკრავთ გარშემო, რომელ-
 შიაც სისხლის მასრები ძალიან ცოტა არის,
 ამისთვის ნაკბენი ხშირით სისხლში ვერ უწევს
 და ამისთვის გველის ნაკბენი ღორს ტყუ-
 ლათ გაუვლის.

როცა გველს უნდა კბენა, ის ძალიან ღრმით
 გააღებს პირს, უცბათ ააღრს თავს და ერთი
 თვალის დანახებებში დაჰკრავს თავს კერ-
 საებით თავის მსხვირპლს და ჩასობს ან იარს
 ან ერთს კბილს. ამ შემთხვევაში მოქმედებს
 მხოლოდ ზედა ყბა, ქვედა ყბა კი არაერთარს
 მონაწილეობას არ იღებს. პირველს კბენაზე
 კაცი სულ არ გრძნობს ტკივილს; მხოლოდ
 მგოთხედ საათს შემდეგ ნაკბენი უწითლდ-
 ბა, უსივდება და თითქოს შემდება ის ნაწი-
 ლი ტანისა, რომელზედაც გველს უკბენია.
 შემდეგ თვითონ ნაკბენი ალაგი როგორც
 მოკისნენით დაწითლდება, დასივდება მთე-

ლი ის წვერი ტანისა, რომეზედაც გველს
 უკბენი, მერე თვითონ ნაკბენი დაიცხდ-
 ბა, აზნინდება და მერე დაღურჯდება. მაშინ
 ტკივილიც განდბა, ათამყარეს წამსწამს
 გული მისდის, პირიდან საქობა მოუნდება;
 მძიმეთსუნთქავს, სტამაკში ტკივილს გრძნობს
 და ცოტათ კიდევ დაუსივდება კუკი. გული
 ჩქარა დაუწყებს ცემას, ავთამყოფი თრთის
 და ცივი ოფლი მოსდის. თვალები უწითლ-
 დება და ცრემლები ჩამოსდის, ზოგჯერ თირ-
 კმელები ასტიკა და შარღზედაც ევლარ და-
 დის რიგიათ. ორ დღეს იქით ნი წინები
 თან და თან ნელდება, ოფლი მომეტებული
 მოსდის და თუ ბევრი გესლი არ ჩასხვია ტან-
 ში სრულებით განთავსიუფლდება. ბევრია მა-
 გალითი, რომ ნაკბენს შემდეგ რომ კაცი
 მოჩინილა, ორი თვის გინმავლობაში მა-
 ინც ჰგინობს კაცი და დიდხანს არ მოჩინ-
 ნია ის ალაგი, რომელზედაც გველს უკ-
 ბენია.

რადგან გველის გესლი მხოლოდ მაშინ
 მოქმედებს, როცა სისხლში ჩავა, ამისთვის
 ყოველნაირი წამლობა გველის ნაკბენისა
 იმაში უნდა მდგომარეობდეს, რომ კაცმა გეს-
 ლი სისხლში არ ჩაუშვას და არ მოაწამლი-
 ნოს მთელი ტანი. თუ პირში დაფხაწული
 ან იარა არა გვაქვს, ნაკბენი ალაგი უნდა ამო-
 წაწურა პირით; თუ მაინცა და მაინც ამო-
 წაწურული შხამი პირში გადაცდა, ფიქრი არა
 აქვს. პირით ამოწაწურის მაგიერათ ნაკბენი
 ალაგზე თუ შეიძლება კვატუმს დაეკრავთ,
 რომელიც თავისით ამოწაწურის სისხლს და ფს-
 კიდევაც ეძვრებინება. თუ ან ხელს ან ვე-
 ზზე უკბინა კაცს გველმა, მაშინვე ნაკბენს შე-
 ვით ლვეფროთხი მაგრათ უნდა შემოიკრას,
 რომ მოწამლული სისხლი ტანში არ გაე-
 დეს და მთელი ტანი არ მოწამლოს.

აგრეთვე სასარებლოა ნაკბენი ალაგი რომ
 ნეშტრით გააგანებრო და მერე გამოწურა:
 თუ დაწვავ კარგა რიგიათ ნაკბენს, ის კი-
 დევ უკეთესი, მაგრამ ყველა ამგვარი საშუა-
 ლება უცბა უნდა მოახდინოს კაცმა, რომ
 გვიან არ იყოს, რადგან სისხლი ტანში ძალიან

ჩქარა დარბის და თუ უცბა არ მოახდინ-
 საქმე, რალი შხამი ტანში გაიფანტება. მერე
 ამასთან წამლობა აღარას არკებს.

ყველაზე უფრო საშიში ცხოველისა და
 კაცისთვის არის კისერში კბენა გველისაგან,
 რადგან აქ გულიც მხლოა და თუ ყელი გა-
 უსივდა კიდევ მოახრჩობს კაცს. წერილმანი
 ცხოველები როგორც კი დანახავენ გველს
 ისე შეეშინდებიან; რომ თავზარი დაეცემა
 და თითქმის თავისით ჩაუარდებიან ხახამში
 საკბენათ. არის ერთგვარი ფრინველი, გველი
 ჰმია, რომელიც ძალიან კარგათ არჩევს შხა-
 მინას და უშხამო გველს. პირველს რომ შეხ-
 ვდება პირდაპირ თავში დასცემს ნისკარტსა
 და ერთბაშით მოჰკლავს, უშხამო გველს კი
 მაგდენათ არ უფროთხილდება, საცა მოხედ-
 ბა, იქ კარტნის.

ჩვენ ახლა ვიცით, რომ გესლიანი გველი
 მაგდენათ საშიში არ არის და უსაც შეხედ-
 ბა, ყოველთვის მარდი ჯოხნი რომ დაკრას
 თავში მოკვდება.

საკუთრება ნაწილი

ფუტკრებმა მოვლა საფხულში

გაზაფხულზე მფუტკრეს დასკიდება ხოლ-
 მე ნაკრული სკების შეესება, ზოგი იხსოვება
 ზოგს შემოდგომაზე განზრახ ხოცვენ, რომ
 თაფლი ამოიღონ და დაცოტავებულ სკების
 ფუტკრების გამჩაღებისათვის სხვა და სხვა
 სკის ფუტკრები უნდა შეაერთონ ერთათ; ამის-
 თვის მფუტკრემ უნდა იცოდეს იმათი შეერ-
 თება იმ ნაირათ, რომ ფუტკრებმა ერთმანეთი
 ვერ დახოცონ.

ყოველ გვიარს ფუტკრები ვერ შეერთდ-
 ბიან ერთად: ისინი თუ ერთგვარი დღეობის
 ნაშენები არ არიან, ვერ მოწყობიან და მუ-
 დამ ჩხუბობენ ერთმანეთში. რომელ ფუტკ-
 რებსაც დღეები ნაყოფიერი ჰყავთ და კვერცხ-
 ბით ან ახალმზარდი თაობა მოამილია,
 ისინი ვერ ეწყობიან ერთმანეთთან იმისთანა
 ფუტკრების რაზმთან, რომელთაც ჯერ კიდევ
 ახალგაზდა და უნაყოფო დედა ჰყავთ. ამათ
 რომ ერთმანეთი ნახონ, როგორც ერთმანე-

თის შტერები, შეერთებებიან და ხალციხე ერთ-
მანეთს. ამის შენიშვნა ადვილია თუ შეაზრ-
თებენ ორს ან სამს ფუტკრის რაზმს, რა-
მელთაგანაც ერთი რაზმი უფრო მოძველოა-
და იმათი დედა ხნიერია, ბევრი შთამომავ-
ლობის პატრონია; ბევრი ცვერსხებიცა ჰქვამ-
დასაყვანი; და თუ მეორე და მესამე რაზმებს
ახალგაზრდა ჯერ კიდევ უშვილოდს დედები
ჰყავს; იმათში ისეთი ცხარი ბრძოლა ატყდ-
ება, რომ ბოლოს ამ რაზმებისაგან ცოტა-
ოდენი თუ დადარდება, მეტი აღარ. ფუტკ-
რები, რომელთაც ერთი ხნის დედები ჰყავთ,
ისინი არაოდეს არ ჩხუბობენ, თუნდა ათი
რაზმიც, რომ ერთად შეაერთო, რადგან იმათ
ერთგვარი ჯერ კიდევ გაუნაყოფიერებელი
დედები ჰყავთ. ამ საზოგადოებრივი დედების პატ-
რონის ფუტკრის რაზმებს, თუ ძველ დედების-
გე ფუტკრებს შეუერთებენ, ისინი არ წაიკო-
დებიან და თუ ვინციაბა, უკმაყოფილება
გამოაცხადებს ერთმანეთში, რაიცა იშვიათად
მოხდება, ცოტა კომლი რომ უჩხროლო, მა-
შინვე დაშლისადაც. მაგრამ თუ ძველ
დედების ფუტკრებს ახალი დედების რაზმები
მაგვარ იმათ მორიგებას არა გაეწყობა რა.
მაშინვე ერთმანეთს ჩხუბს დაუწყებენ.

ახალ მოზარდ ფუტკრის რაზმებს თავიანთ
დედებიანა რომ მიგვაროთ ახალმოზარ
დი ფუტკრები, ისინი ერთმანეთს ხმას არ
გასცემენ, იცნობენ და ერთად დაიწყებენ
სრომას; მაგრამ ახალ მოზარდ ფუტკრებს,
რომ ძველი თაობის ფუტკრები შეუერთო,
მაშინვე დაჰყვებიან ერთმანეთს და დახოცვენ
მაგრამ ეს წესიც რომ იცოდეს მეფუტკრემ,
შინაც ძნელათ გამოარჩევს, რომელია ძველი
და ახალი ფუტკრების რაზმები, შეერთება კი
რეკომენდებულად უნდა მოხდეს სხვა და სხვა სვე-
ტისა, რომ ისინი სულ არ დაკალიფრდენ;
ამისთვის მეფუტკრემ უნდა შეურიოს ერთმა-
ნეთში სხვა და სხვა სკის ფუტკრები ან და-
ნათ და ან შეარეოს დროს კომლი უნდა
შჩხროლოს.

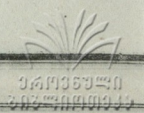
დამით ფუტკრების შეერთება
ფუტკრებს თუ ჰსურს, რომ სხვა და სხვა გე-

რი დედის ფუტკრები ერთად მოთავსდენ,
როცა კარგა დღეა, ასე რომ ძირს და-
ვარდნილი ჩხარი აღარ სწანს, მაშინ შეაზრ-
თებენ რამდენიმე სკის ფუტკრებს ერთად. მე-
ორე დღეს ნახვ, რომ ფუტკრები ძველი და
ახალი დედებისა მყუდროთ არიან და ერ-
თად მუშაობენ. ვინციაბა რომ იმათში
დამითვე ჩხუბი არ მოხდეს, კარგი იქნება,
ცოტა კომლი აუბოლოს მეფუტკრემ გასა-
რეიდებელს სკასა, რომ ძველმა დედამ ალა-
გი იცვალოს ექვიგი ჩაივდეს ისეთი კუნჭო-
ში, სადაც კომლი ვერ უწევს და დამეში შე-
ყრილ ფუტკრებში ახალი დედები არ შეი-
ხვედროს და არ დახოცოს. ვთქვით ისე შე-
დამა, რომ კაცი ველარას ხედავს და ბევრი
სკებიც სხვა და სხვა რაზმის ფუტკრებით შე-
სავსები, მაშინ შეიძლება ფარანაც იხმაროს,
მხოლოდ ძალიან ახლოს სკებთან არ უნდა
დადგა, რომ სინათლენე ფუტკრები არ მო-
გროვდენ და არ ასტეხონ ჩხუბი ახალ მე-
ზობლებთან.

ერთი სკიდან მეორეში ფუტკრების გადასხმა
ადვილია: რომელს სკაშიც გადასხმა უნდათ,
იმას დადებენ ან სკამზე, ან განიერს რომენ
თუ გობზე; მერე მეორე სკას მოხდიან თავს
და დაყუდებენ პირველ სკაზე, მაშინვე
გვერდებზე ხელს მაშინვე მეორე სკიდან ყე-
ლა ფუტკრები ჩასცივა სკამზე დაყუდებულ
თავანდილ სკაზე, დანარჩენი რაც გობზე
დასცივია, ისინიც მეორე სკაში შეფრინდებიან.
ზოგჯერ ღარსაც ხმარობენ ფუტკრის გადა-
საყვანათ მეორე სკაში. ღარს მომართვენ პირ-
ველ სკის თავზე სწორად და მერე მეორე
სკის ფუტკრებს გამოარევენ ამ ღარზე, საი-
დანაც შეფრინდებიან მეორე სკაში. იმისთანა
სკაში ფუტკრის შერევა, რომელიც ძალიან
მალა არის მოწყობილი მხოლოდ ამ ღარ-
ის საშუალებით მოხდება; თუ შემოსწენე-
ბული მოწყობილობა არა აქვს მეფუტკრეს,
შეუძლიან უბრალო ბრტყელი ფეცარი მია-
კრას თავანდილ სკის პირზე. ამანვე დარეკოს
მეორე კოდი, ან განიერი ტილო მიკრას
და ზედ დაფენოს ფუტკრის კოდი, მა-

შინაც უსათუოდ გადიფენთხება მეორე კოდ-
ში, რომ ფუტკრები იქითაქით არ გადაიფენ-
გადმოფენტოს, კოდიდან დიდი განიერი კოდე-
ნით გამოყვანიან მეორე კოდში ფუტკრებს
და დანარჩენებს შემდეგ გამოფენთხენ. ყვე-
ლაზე უფრო ადვილია უპირო, ან უფსევ-
რო ფუტკრის კოდში შეყრა. ამისთვის
ამოთხრიან მიწაზე ხაროს იმ სივანეს,
რომ კარგათ მოხდით ნესტი ჩაეტიოს; მერე
ზედ დადებენ იმ კოდს, რომელიდანაც ფუტ-
კრების გამოარევა უნდათ, შემოაკრენ გვერდ-
ზე მუჭს, როცა სულ გამოცივიან ხაროში
ფუტკრები, მერე სიჩქარით დაადებენ ხაროს
უძირო სკას, რომელშიაც უნდათ ფუტკრე-
ბის გადაყვანა, ცოტა ხანს იქით ერთი ფუტკ-
რის აღარ დარჩება ხაროში, ყველა უპირო
სკაში შეფრინდება. ხაროს საშუალებით ყვე-
ლაზე უფრო ადვილია ერთი სკიდან მეორე
სკაში ფუტკრების გადაყრა; მაგრამ ვინციაბა,
თუ ამიდი ცუდი დადგა, ან წვიმა მოვიდა,
მაშინ ხაროებში ჩაყრილი სკები დაიწუნვე-
ბიან და სკაში ვეღარ ავლენ. მაშინ ათ, რა-
გარ უნდა მოქცეს მეფუტკრე.

საფუტკრე კოდი უნდა მიუღება მიწაში ჩა-
სობილს სარს და ზევიდან დაადგას უძირო
სკაში სულ ერთიანად შეეღწენ ფუტკრები.
როგორც უნდა გადაიყვანოს კაცმა ფუტკრე-
ბი ერთი კოდიდან მეორე კოდში, სულ
ერთია, მაგრამ იმ დამითვე კი უნდა დახე-
დოს, რომ გადასული ფუტკრები თავიანთ
დედებიანა ცალკე არ დაწყუდებულნი იყვნენ
და ამრიგათ მეორე დილაშდის არ დარჩენ,
თორემ შემდეგ შეიძლება ორი სხვა და სხვა
გვარის რაზმები დღისით ერთმანეთს ეტაკონ
და ამოხოცონ, ამ შემთხვევაში ისინი თუნდ
დღისით გადაგვსნას ერთი სკიდან მეორეში,
ამისთვის როცა ერთი სკიდან მეორეში გა-
დავლენ ფუტკრები, მერე ფარსით უნდა დათ-
ვალიფიროს: თუ ცალკე ხედნან, ან ჯოხით
ან ზატის ფრთით უნდა შეანძროს, რომ
ახალ გასულეში, ბუდეებში შევიდენ და ძველ
ფუტკრებთან ერთად დაბინავდენ.
დღისით გადასხმა ერთი სკიდან მეორე სკა-

ში მხოლოდ ერთი გვარის ფუტკრების შეიძლება; ეს იგი ან ძველი მოშენებული დედნებიანი ფუტკრის რაზმებისა, ან ახალი თარბის რაზმებისა ერთმანეთთან; მაგრამ მამონაც სწორად მოხდება, რომ ბევრი ფუტკრები გაიფანტებიან და ისე უწინდელს სკაში ჩაიბნელებენ. როგორც ერთგვარი რაზმებისა ისე სხვა და სხვა გვარის შეერთება დამით სჯობია ვინამც დღისით.

ფუტკრების შეერთება კომდის ბოლებით.

როგორც ზემოთ ითქვა, ყოველ შემთხვევაში ფუტკრების შეერთება დღისაზე დამით სჯობია; მაგრამ ბევრია ისეთი მეფუტკრე, რომელსაც დამით ეზარება საქმის კეთება და ფუტკრების თვალყურის დევნება; მაშინ იმან დღისით შეუერთოს ერთმანეთში ფუტკრები, მაგრამ ეცადოს, რომ მზის ჩასვლამდის მანც ნუ დაიწყებს ერთი სკიდგან მეორე სკაში ფუტკრების გადაყენას. მაშინ გადასწას, მაგრამ როგორც შენიშნავს, რომ სხვა და სხვა გვარის ფუტკრები ერთმანეთს ეტაცენ. მაშინ ქათანში უნდა ჩაღო მათდის ნაკლებჯგუფი, ცეცხლი მოუქიდოს და უხრჩოლოს ერთმანეთში შეჩერულს ფუტკრებს, მაგრამ ეცადოს კი, რომ ბევრი კომლი არ მოუფიდეს, თორემ ფუტკრები გამოიხრჩობიან. ჩხუბის შენიშვნა ადვილია, თუ ძირს ფუტკრები ერთმანეთს ეტაცენ და ზეით თაფლის ზუღეებიდან ძირს დაკბენილი და მკვლარი ფუტკრები სცივია, მაშინ უნდა იცოდეს, რომ რაზმები ჩხუბობენ და იმავე წამს შალის კომლი უნდა უხრჩოლო. შეიძლება უკომლოთაც გაცეთდეს საქმე. მხოლოდ მეორე სკაში გადასაყენას ფუტკრებს წყალნარევი თაფლი უნდა ასხურო, უნდა გაუწუნწო კარგათ ისინი და მერე შეუშვა ძველ სკაში; მაშინვე ძველი სკის ფუტკრები ეცემიან და კბენის მაგიერათ ლოკვას დაუწყებენ ახალ მოსულ ფუტკრებსა და შერიგდებიან. მაგრამ თერთონ სკის კოდებს კიარ უნდა მოაცხო ეს თაფლი, თორემ სხვა სკებიდან სულ იქ შეფრინდებიან თაფლის შესაქმელად.

საკეძმა ნაწილი.

დამწვარი მობეგნა.

ავთმყოფი უნდა დაწვეს ქვესაგებში, დამწვარი ალაგებზე წმინდა საცერში გაცრილს პურის ფქვილს მოაყრიან, მერე ზედ ტილოს შემოახევენ დახურვენ საბანს. დამწვარი ალაგები არამცა და არამც არ უნდა მოიფხნოს, არ ისრისოს. ფქვილი მაშინვე დაუამებს ნატკენებს; თუ ტკივილი ისევე აუტყდა, უნდა გადახადო ტილო და ხელმეორეთ უნდა მოაყარო ფქვილი, უწინდელი მოყრილი ფქვილი არ უნდა მოწმინდო და ამნარათ უნდა გააგებლო წამლობა რამდენიმე კვირას; მერე ფქვილში უნდა შეურთო წმინდა უმარული ტყეისა ჯერ ერთი მეოთხედი ფქვილისა, მერე იმის ნახევარი და ცოტახანს იქით ფქვილის მაგიერათ სულ მარტო ტყეის უზარითი უნდა მოაყარო, დამწვარს ალაგებს ცივი წყლითაც არჩენენ, სანამდის ავთმყოფი უკეთ არ შეიქნება მანამდის ცივი წყლით ავირღებენ დამწვარს ალაგებს. დამწვარს ალაგს ჩაღებენ ცივ წყალში და დიდხანს გააჩერებენ.

* *

გაცვივებით ხმის წასვლა. ვისაც გაცივებით ხმა წასვლია, იმის მოსარჩენათ უნდა აიღოს ორი მუჭი მალინა, ორი სტრელის კოვზი თაფლი, ორი სტრელის კოვზი ზეთუნის ზეთი, დაფხენილი იმბირი (ავთი-აკში იკითხე) ერთი ჩაის კოვზი, აურიეთ ერთმანეთში, დაასხით ზედ ერთი ბოთლი წყალ გარეული ბიფო და ქათანში მოხარშეთ. მერე ეს წამალი დლით და საღამოთი თითო ჩაის კოვზი უნდა დალიო. ამასთანავე ზოგიერთი საქმელი უნდა დათმო: მაგარი ხორცეული არ უნდა ჰქონ, ნურც ღვინოს დაღვე და არც უნდა შეიციო. ეს წამალი ყელის ავთმყოფობასაც უხდება.

* *

ხეველების წამალი. სტაფილა გაფუტკნეთ, მოხარშეთ, გამოწურეთ, ჩაყარეთ ამ წვენში შაქარი, მერე ჩაასხით თეთრი თაფ

ლი და სულ ერთიანათ ააღულეთ და მერე დღე და ღამეში ხუთი სტრელის კოვზი დააღვენიეთ. ამისთანა მურაბა შეიძლება პურზედაც დააცხო და ისე ჰქონოს კაცმა.

* *

შაკიკის და საზოგადო თაფის ტკივილის წამალი. ექვს ფინჯან წყალში ორი სტრელის კოვზი დაფხენილი მრავალ ფარფლებიანი ყვითელი მათა უნდა ჩაყარო და რამდენიმე ატმის ფოთოლიც უნდა შეურთო; მერე სულ ერთიანათ უნდა გამოხარშო მაგრათ დაცმულს ტურტელში, როცა წვენი გაცივდება და ჩადგება, მერე უნდა იხმარო ყოველ დღეს სამი სტრელის კოვზი ამ წვენისა უნდა დალიო დლით, შეუადლისას და საღამოთი, დაწოლის წინათ. ეს წამალი ორი თვის განმავლობაში ნიადაგ უნდა სვა. ამისთანა წამლით არამც თუ თავის ტკივილი გაუტკრება ავთმყოფს, მადსაც მოგვრის, კუჭი გაუსწორდება და ამ წამლის სმაში არც თმობა არის საჭირო.

* *

ფრჩხილის ავთმყოფობის (ანუ წაწერელის) წამლობა. აიღეთ თანასწორი ნაწილი საფუარი, ან თხლევ და აყარო მიწა, ესევე თიხიანი მიწა, აურიეთ კარგათ და ნატკენს ალაგზე უნდა დააღვეთ, თუ აყარო მიწა დაფიცება, მაშინ წამალი უნდა გამოსცვალო, ძველი მოხსნა და ახალი დააღო.

* *

მუცლის ფადართობის ანუ ყვანის წამლობა. ჯერ ერთი კოვზი ზეთუნის ზეთი უნდა დალიო, ოთხი საათი შემდეგ კიდევ ერთი კოვზი დალიე. ზეთუნის ზეთი ანელებს კუჭის ანთებას; თუ ამით არ მოლბა მუცლის სიფაღარათე, მაშინ უნდა მოხარკო ბრინჯი, მერე მოხარშო და წამალი უნდა სვა ეს წამალი.

* *

ყმაწვილების ფადართობის წამლობა და ან რასაშუალეობით უნდა გაუადვილოთ კბილი

ამ მოკრის თუ ყმაწვილს ხნგრძლივი ფალა-
რათობა არ მოუყვია, ცოტა ხნით ფალარა-
თობა კიდეც მოუხდებდა და არც უნდა შეაწ-
ყვებინო ისე უცებ. ფალარათობა მოუტელის
ყმაწვილებს ან კბილების ამოჭრის დროს და
ან კუჭი დაუმძიმდება საქმელებით და იმის
გან მოუყვია: მაგრამ თუ ფალარათობის შეწ-
ყვეტას არა ეშველოს რა, უნდა აიღო მე-
ოთხედი გირვანქა ბრინჯი, გამზრმარი კუნე-
ლი ნახევარი გირვანქა, ჩაყარეთ წმინდა კას-
რულში, რომ შიგნით კარგათ იყოს მოკა-
ლული, მოხარშე წყალში და მერე საცერში
გაწურე, უნდა მიუმატო შეპარი (თაფლი ან
ხეც რამე ტკბილი ნივთი კარა) იმდენი,
რომ წვენი დატკბეს და ასეით ყმაწვილს დღე-
ში სამჯერ თითო ან ორი სტოლის კოვზი;
ეს ყმაწვილის სიღიდვე ჰკიდია. ამისთანა წა-
მალი მითია კარგი, რომ ის ცოტ-ცოტათ
შევიდებს მუცლის სიფალარათის და ცუდი
მუდვი არა ეწნება რა; თუ კბილის ამოჭრის
დროს ყმაწვილს სიცხე აქვს, ფეხებზე სელიო-
და უნდა დააღო; თუ გაციფებულია, მაშინა
ძალიან უხდება ეს წამალი. თუ ყმაწვილს
კბილის ამოჭრა ძალიან გაუჭირდა, ფალარა-
თობა მოშეტებულათ აქვს და საქმელს არას
აქვს, უნდა დაკეპო უმი ხორცი წმინდალ
და თითო სტოლის კოვზი უნდა ჩაყალაო
დღეში სამჯერ და მერე აღარა უნდა.

მაგდენს აღარას არცებს: წურბლებს მოკი-
დების შემდეგ პირის საქმობაც კარგია. ან-
არა და ცხელს წყალში უნდა ჩააწინო ყმა-
წვილი და როცა ამოიყვან იქიდან, შემდეგ
კისერზე, მკერდზე, ან ზურგზე უნდა დააქრა
საფუთქაზე წამალი.

როცა დიდი კუჭის ტკივილი
აქვს კაცს. წელის კტეილი მოსდის, სუნ-
თქვასაც უშლის, მთელს ტანში მოსდის მან-
ქვა და ამასთან შეკრულიც არის, ცხეფი
ყაზბათ არის. ვჯერ რომაშვის (აფთიაქში იკით-
ხე) წენით უნდა გასწმინდოს კუჭი, მერე ჩაი-
უნდა სეას, გარეგანს წამლებში ყველას სჯო-
ბია სუნთან ზეთებს წასა, რომელიც მალე
შრება, რაოდღეფაგის წასა (აფთიაქში იკით-
ხე); მდოგვის ფქვილი უნდა მოზილო წყალ-
ში და ტანზე დაიჭრა, ცხელ წყალში ფეხე-
ბი უნდა ჩაყაფინო, მაგრამ წინათვე ცხელ
წყალში უნდა ჩაყარო მდოგვის ფქვილი, ნა-
ცარი და მარილი თითო მუტი და ბოლოს
მუცელი უნდა შეუქრათ ძალიან მაგრათ.
რომ ეს აეთმყოფობა მეორეთ არ მოუვი-
დეს კაცს, ღინო ბერი არ უნდა სეას და
ძნელი მოსანწლებელი საქმელებიც არ უნდა
სქამოს; ხორცი, კვერცხი თოლბოთ გაკეთე-
ბული და გარეული ან ფრინდლის ან ოთ-
ფები პირუტყვის საზღო ყველას სჯობია.
ამას გარდა თათაის დროზე უნდა დაწვეს
და ადგეს, წმინდა ჰერში ჰშირად უნდა იი-
როს კაცმა. მაგრამ დიდ ჯაფას არ უნდა
ეწიოს, ჯარეში არ ჩაყარდეს და დიდს სასო-
წარკვეთილებას არ მიეცეს; არ ვაციფდეს და
სტამაკა ყოველთვის თბილათ იქონიოს;
ამისთვის ყველას უჯობბინება რომ გულის
კოვზს ქვემოთ მუღათ აფარებული ჰქონდეს
კურდლის ტყვი. თუ კუჭის აეთმყოფო-
ბამ დიდხანს არ გაიარა, აეთმყოფი სუსტდებ-
და, ქინჯინის კანი უნდა ააღულო წითელს
ღვინოში და ასე.

ლონიერთ არაოდეს არ უნდა მიძრ-მოი-
ძრეს, არ ჰამოს გამხურეველი საზღო, არც
ღინო და არც ოტკა, არც ცხელი ჩაი სეას,
როცა სიცხეა, თაშიშეელი არ უნდა იაროს
და ჩრდილში იაროს ხოლმე. ცოტათ სისხ-
ლის დენა ცხერილდან კიდევ მოუხდება კაცს
და ამისგამო თუ წავარდეს კაცს სისხლი ცხე-
რილდან, მაინცა და მაინც უცებ არ უნდა
შეაყენოს. მაგრამ თუ სისხლი წყაროსაფთ
წყარდა ცხერილდან და ამისგამო კიდევ და-
სუსტდა, მაშინვე უნდა იხმაროს კაცმა ყო-
ველნაირი ზომა იმის შესაწყვეთათ: პირვე-
ლათ უნდა დალიგინო ლიმონის წენიანი
ცივი წყალი, მეე ტილოს ჩეარი უნდა დაა-
ლბო ლიმონის წყალში და შეუღვა იმ ნეს-
ტოში, საიდგანაც სისხლი სდის; ძმარ-
ში უნდა ჩაყარო მარილი, იმაში დააღბო
ტილო და თავზე შეპოაღვა; აგრეთვე საფეთ-
ქლებზე, ლოკებზე და გულის კოვზს ქვე-
ოთ. ეს შემოსადებები მუღამ უნდა აყველო,
რომ არ გაზრეს. როცა სისხლის დენა შესწ-
ყდება, ცხერილდან ისე მალე არ უნდა გა-
მოალო ბამბები ან ჩეარების დასაცობი, აგრე-
თვე უნდა იჯდეს გაუნძრეველად და თავი
ძირს არ უნდა დახაროს.

მეტეკებრის რჩენა ფეხებზე ნა-
ცრინს ცხელს წყალში მეტეკიანი ფეხი უნ-
და ჩაღო და კარგა დიდხანს გააწერო. მერე
უნდა მიადვა ზედ მეტეკებ სუროს ფოთალი;
როცა მეტეკი კარგა დაღბება, კარგი მჭრელი
ღანით უნდა მოჭრა და მერე რბილი მალა-
მო მოსცნო და შეხვიო.

საქართველო

ხინჯული კობრებს ბანდენციხს.
ამ წინაზღ მე დაწვეწერე ერთი სტატია,
ბლოლოჩინების აღმოჩენებზედ, რომელიც
დაბეჭდილია წარსულის ჩყობ ის წლის
ემბრის თვის სასაფლო გავთომი და თავზედ
აწერია «მაბუნე მღელღები» რომლის დაწე-
რასაც აწ გულისთად ენაოფ. მკითხველნი
საკვირვლათ მიიღებენ და იტყვიან ძალასინ
ატანდაო, რომ დაწერა და თუ დაწერა რა

ყელი სანთების წამლო ბაყმა-
წიროლები ს. ეს აეთმყოფობა ძალიან
სამიზოა ახალგაზღობისათვის. ყმაწვილი იმი-
თვან ორ დღეში კვდება. ვინიცლბაა ეს აეთ-
მყოფობა რომ მოუყიდეს, მაშინვე უნდა წამ-
ლობა. ყმაწვილს თუ სიცხე მიეცა, სუნთქე-
ბის და ქსენავს, მაშინ უნდა იცოდეთ,
რომ იმას ყელის ანთება აქვს. მაშინვე წურ-
ბლები უნდა მოჰკიდო, პირიდან სასაქმებე-
ლი წამალი, ცხელს წყალში ფეხები უნდა
ჩაყაფინო და სიცხის გამოსატანი, ან ასა-
სუნთქევი მალამოები უნდა დააქრა ტანზე.
თუ ზრბლები აეთმყოფობა რომ დემარტება,
მაშინვე უნდა მოჰკიდო, თორემ მერე კი

სისხლის დენა ცხერილდან.
ესაც ცხერილდან ჰშირათ სდის სისხლი, ის

ლათ ნანობსა? მიზეზი ჩემის სინანულისა არის შემდგომი: ღმერთმან ატხანაო ჩენნი წინაპარნი, მისთვის რომელ მათი სიტყვები, ანუ ანდაზები, რომელთაც ჩენამდის მოახსენებდათ ირან წმინდანი და ჭეშმარიტნი: ნათქვამია მიმპარავმა ერთი ცოლვა ქნა და დამკარგავმა ათასიო, რა იქნება ამაზედ უქვემარტესი? ზემოხსენებული სტატია მე დაესწერე და რაც დაესწერე არის ნამდვილი ჭეშმარიტება და ათასს კი აზრალბენ, რომელთაც მე დაეფიქრამ რომ ჯერ არცო წაუკითხნათ, არამც თუ მათ დაეწერათ და თავში აზრათ მოასლოდნენ და ამა მიზეზისათვის იმა სტატიის საგნს აქვს ცუდი მნიშვნელობა სხვათა მართალთა პირთა ზედა; თუნდა ჩემი დაწერილი არ იყოს და სხვისა იყოს რა არის? თუ მართლათ არ არის აღწერილი ღიხ იწყინოს და თუ მართალია რაღათ სწეინს? ის ვისაგებება სწორეთ იმ ისრაიტელს, რომელმანც სცა უფალსა ყვამილსაშინა და უფალმან მიუთვა: უკეთუ ვატყალი სიტყუესა სწამე მისთვის, ხოლო უკეთუ ვიტყალი სიმართლესა, რასათვის მცემ? მე კიდე ჩემსას არ დავიწიო, მართალს ვიტყვი და ვისაც რაც უნდოდეს ის თქოს:

ანა შეენას თავს კატობა, ბუზს ქობობა, თასს ღამობა, ღორს გვირგვინა, ღატეს ბისინი, ვიძის სკინტრის სეღთა ზერობა, ბუ ქორს სდეგდეს, გუ მეღას, გუღდელს გეფსეის წინამძღოლობა, როგორც მათ ეს არ შეენას. არც პირველი და არც ეს სტატია არ შეეცნება ყოველთა, არამედ მას რომელიც არის: ტანთ მომდგომ, თუთარ წითელი, წვერი მოკლე მოსკეკული, ანდ დიდი და ანდ ზატანა, მრეელ ჭღარ შერეული, გული სავსე დახურული, თუთარი გილი, შვი გული, ზორატუბით სავსე სრული,

სიკეთისთვის უკუ მდგარი, ზორატუბისთვის და სიკეთისთვის უკუ მდგარი, ზორატუბისთვის გინდ რომ მის სიტყვას შეუნდოს, თუასო საიქიას გრული მისთვის, რომელ კეთილს არ შიხს, ფაქის აქვს მტრული.

ს. ს — ვა.
ქ. ტუილისი.

დროებაში სწერენ სამეგრელოში ქურდობა ბიხ შესხებე შემდეგს ამბავს;

ქურდობის მოსასპობელად, ჩენი უფლის ყველა სოფლებში, ღებერნატორის ბრძანებით, მცხოვრებლებმა ამოარჩიეს ოთხ-ოთხი კაცი, რომელთაც დეპუტატებს ეძახიან; ამათ, თავის მხრით, ყოველს ოც მცხოვრებელზე თითო პირი ამოარჩიეს, რომელთაც სებისთავები» ჰქვიან და რომელთაც მინდობილი აქვთ, რომ იმათს სოფლებში სადმე ქურდობა არ მოხდეს; თუ ქურდობა მოხდა, ვადებულნი ვრიან ქურდი და დაკარგული ნივთი ან საქონელი მოსძებნონ და თუ ვერ მოძებნეს, მაშინ თითონ უნდა უზღონ პატირონს.

სასოფლო სასამართლოები სოფლების გზის ნაპირად ვადმოატანინეს და იქვე აპირებენ ახალი შკოლების აშენებას (რადგან ძველი შკოლები ყველა დაკეტეს მთავრობის ბრძანებით) და სიმინდის შესანახ მაღაზიებს...

* *

ოზურგეთიდან სწორენ უფასური ქალების შკოლის გამართვაზე, ვითომც ამ კეთილი საქმის თავისნობა მიეთაოსთ გრიგოლის გურეღს და ვასილ გამრეკელოვს. იმათ შეადგინეს პროექტი, ამ შკოლის თაობაზედ, თუ რა ნაირად უნდა დაწესდეს; ეს პროექტი წაუკითხეს ოზურგეთის საზოგადოებას. პროექტზე ხელ-მოსაწერი ქალაქი მიაკრეს

და ჩამოუტარეს მცხოვრებლებს ხელის მოსაწერათ, ვინც რამოდენს შესწირავს. დიდი მაღლობის ღირსია თ. დ. გურიელი, რომელმანც თანაურდნო ამ საზოგადო საქმეს და შესწირა მიახველი შკოლისათვის სახლი, სადაც უნდა ისწავლონ ახალგაზდა ქალებმა.

ესლა კი სრული იმედი გვაქვს, რომ ჩენს ქალაქში დაწესდება საფუძელიანათ უფასური შკოლა ახალგაზდა ქალებისთვის.

ს. მ. ა. 1873 წ. ხ ე ღ ო ს - მ ო წ ე რ ა
დრო-ეობაზე

მიიღება თ ფ ი ლ ი ს შ ი — დროების რედაქციის კანტორაში, ხანის ქუჩაზე, ბებუთოვის სახლებში.

ქ უ თ ა ი ს შ ი — გერასიმე კალანდარიშვილთან და ს. მესთან.

უკლებში «დროების» აგენტუბონ.

ხელ-მოსაწერი ფასა

გ ა ზ ნ ა ნ ი თ . — გ ა ზ ნ ა ნ ი თ .			
მს.	კაზ.	მს.	კაზ.
ერთის წლისა	6	»	5
ნახევრის წლისა	3	»	2
სამის თვისა	1	75	1
ერთის თვისა	»	60	»

ერთის წლისა — 6 „ 5 „
ნახევრის წლისა — 3 „ 2 50
სამის თვისა — 1 75 1 50
ერთის თვისა — „ 60 „ 50

ვთხოვთ აგრეთვე, რომ ხელის-მომწერის ხეღრი ფული ვაზეთვის დაბარებისათანავე გამოგზავნონ.

ახალ ხელის-მომწერებს უმორჩილესად ვთხოვთ, თავიანთი ადრესი გარკვევით დაწერილი გამოგვიგზავნონ და აგრეთვე შეგატყუბინონ ყოველთვის, რადგანაც საცხოვრებელ ადგილს გამოიცვლიან.

ისეიღება ქალაქში, სოლოლაკში, ხუთასი კვადრატული საყენი მიწა. დაწერილებითი ამბავი მსურველთ შუიძლიანთ შეიტკონ კრივიანოვსკის სახლში. კონსულის ქუჩაზე თფილისში.